

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГАРМОНІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ РЕГУЛЮВАННЯ ФІНАНСОВОГО РИНКУ

PROVIDING THE HARMONIZATION OF ACTIVITIES OF THE FINANCIAL MARKET REGULATORY BODIES

УДК 336.76

Гарбар Ж.В.

д.е.н., доцент, професор кафедри фінансів, банківської справи і страхування
Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди

Гарбар В.А.

к.е.н., доцент, доцент кафедри економіки та міжнародних відносин
Вінницький торговельно-економічний інститут Київського національного торговельно-економічного університету

У статті з'ясовано структуру та основні завдання системи наднаціональних органів регулювання світового фінансового ринку. Обґрунтовано напрями забезпечення гармонізації діяльності органів регулювання фінансового ринку.

Ключові слова: фінансовий ринок, система регулювання, інститути регулювання, стандарти регулювання, міжнародні організації, гармонізація.

В статье выяснено структуру и основные задачи системы наднациональных органов регулирования мирового финансового рынка. Обоснованы направления обеспечения гармонизации деятельно-

сти органов регулирования финансового рынка.

Ключевые слова: финансовый рынок, система регулирования, институты регулирования, стандарты регулирования, международные организации, гармонизация.

The article outlines the structure and the main tasks of the system of supranational regulators of the world financial market. The directions of ensuring the harmonization of activities of the financial market regulatory bodies are substantiated.

Key words: financial market, regulation system, regulatory institutes, regulatory standards, international organizations, harmonization.

Постановка проблеми. Світова фінансова криза 2007-2009 рр. виявила необхідність перегляду механізмів регулювання світових фінансових ринків та посилення координації між національними регуляторами. Очевидною тенденцією наразі є посилення впливу наднаціональних органів регулювання на процеси розвитку глобального фінансового ринку, активізація діяльності низки міжнародних форумів та організацій, збільшення кількості їх учасників, забезпечення гармонізації діяльності органів регулювання фінансового ринку.

Сучасна глобалізація впливає на інтернаціоналізацію фінансових ринків, змушуючи національні органи регулювання розвивати двосторонні і багатосторонні зв'язки з іноземними органами регулювання з метою створення системи міжнародного співробітництва у сфері попередження та переслідування шахрайств з фінансовими ресурсами, регулювання сегментів фінансових ринків та інвестиційної діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Проблеми становлення наднаціональної системи регулювання фінансового ринку знайшли відображення у працях таких зарубіжних та вітчизняних науковців, як: А. Абрамов, О. Барановський, В. Геєць, О. Дзюблук, В. Корнеєв, Я. Міркін, В. Міщенко, С. Науменкова, Б. Рубцов, І. Школьник та ін. Проте, подальшого дослідження потребують питання визначення впливу інститутів регулювання світового фінансового ринку на формування прийнятної для вітчизняних умов системи регулювання фінансового ринку, забезпечення гармонізації діяльності органів регулювання фінансового ринку.

Постановка завдання. Метою статті є з'ясування сутності, структури та основних завдань системи наднаціональних органів регулювання світового фінансового ринку в контексті посилення їх глобальної координації та впровадження міжнародних стандартів регулювання фінансового ринку України, обґрунтування напрямів забезпечення гармонізації діяльності органів регулювання фінансового ринку.

Виклад основного матеріалу дослідження.

У масштабах світового ринку наднаціональних органів регулювання не існує. Проте, й раніше міжнародні міжурядові та приватні організації розробляли правила та стандарти, які приймалися на національному рівні (наприклад, Базельські стандарти достатності капіталу Банку міжнародних розрахунків, принципи корпоративного управління ОЕСР та протидії відмиванню грошей, отриманих злочинним способом, міжнародні стандарти фінансової звітності) (табл. 1).

Система інститутів регулювання світового фінансового ринку представлена трьома рівнями: перший рівень – Група 20 та Рада з фінансової стабільності, другий рівень – міжнародні фінансові організації, третій рівень – міжнародні організації, які встановлюють стандарти.

Вищим органом умовно можна вважати зустрічі глав держав Групи 20, які у свою чергу випереджають зустрічі керівників міністерств фінансів та центральних банків країн групи (які, власне, й називаються Групою 20). Формально форум було утворено на зустрічі міністрів фінансів G-7 26 вересня 1999 р., як реакція на азіатську кризу 1997-1998 рр. та спробу розробити на міжна-

ціональному рівні спільну політику. Перша зустріч міністрів фінансів і керівників центробанків відбулася у Берліні в грудні 1999 р.

Криза 2008-2009 рр. змусила змінити формат зустрічей, підняти їх на вищий рівень – глав держав. У листопаді 2008 р відбулась перша зустріч глав держав і урядів G-20 у Вашингтоні (США), квітні 2009 р. – у Лондоні (Великобританія), вересні 2009 р. – у Піттсбурзі (США), червні 2010 р. – у Торонто (Канада), листопаді 2010 р. – у Сеулі (Південна Корея), листопаді 2011 р. – у Каннах (Франція), червні 2012 р. – у Лос-Кабосі (Мексика), вересні 2013 р. – у Санкт-Петербурзі (Росія), листопаді 2014 р. – у Брісбені (Австралія), листопаді 2015 р. – в Анталії (Туреччина), вересні 2016 р. – у Ханчжоу (Китай), липні 2017 р. – у Гамбурзі (ФРН) [1].

На зустрічах G-20 приймаються глобальні рішення, підготовлені як національними регулятивними органами, так і міжнародними організаціями та структурами. Слід засвідчити двосто-

ронний характер процесу прийняття рішень: вони детально розробляються за конкретними аспектами діяльності світової фінансової системи. На засіданнях G-20 формулюються завдання, які потім вирішують спеціалізовані організації.

Головними досягненнями G-20 у контексті боротьби із глобальною фінансово-економічною кризою 2008-2012 рр. стало реформування міжнародних фінансових інститутів, підвищення дисципліни та посилення нагляду за діяльністю національних фінансових інститутів і регуляторів; удосконалення системи фінансового регулювання перш за все в країнах, де прогалини в регулюванні призвели до виникнення глобальної кризи [2, с. 6].

Другим щодо ієрархії органом, який вирішує загальні питання розвитку та реформування світової фінансової системи, є Рада з фінансової стабільності (*Financial Stability Board – FSB*). FSB утворила в 1999 р. Група 7 (G-7) як Форум з фінансової стабільності (*Financial Stability Forum – FSF*)

Таблиця 1

Міжнародні стандарти регулювання фінансових ринків

Сфера регулювання	Стандарт	Відповідальна організація
Транспарентність в сфері фінансової і грошово-кредитної політики	Кодекс транспарентності при проведенні грошової і фінансової політики (<i>Code of Good Practices on Transparency in Monetary and Financial Policies</i>)	МВФ (<i>IMF</i>)
Транспарентність в сфері фіскальної політики	Кодекс транспарентності фіскальної політики (<i>Code of Good Practices on Fiscal Transparency</i>)	МВФ (<i>IMF</i>)
Розповсюдження інформації	Спеціальний стандарт розповсюдження інформації (<i>Special Data Dissemination Standard/General Data Dissemination System</i>)	МВФ (<i>IMF</i>)
Банкрутство	Банкрутство і права кредиторів (<i>Insolvency and Creditor Rights</i>)	Світовий банк (<i>World Bank</i>)
Корпоративне управління	Принципи корпоративного управління (<i>Principles of Corporate Governance</i>)	ОЕСР (<i>OECD</i>)
Бухгалтерський облік	Міжнародні стандарти фінансової звітності (<i>International Financial Reporting Standards / International Accounting Standards</i>)	Рада з міжнародних стандартів фінансової звітності (<i>IASB</i>)
Аудит	Міжнародні стандарти аудиту (<i>International Standards on Auditing (ISA)</i>)	Міжнародна федерація бухгалтерів (<i>IFAC</i>)
Платіжна система і розрахунки	Основоположні принципи функціонування платіжних систем (<i>Core Principles for Systemically Important Payment Systems</i>)	Комітет з платіжних і розрахункових систем (<i>CPSS</i>)
	<i>Recommendations for Securities Settlement Systems</i>	<i>CPSS/IOSCO</i>
Цілісність ринку	40 рекомендацій Групи розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (<i>The Forty Recommendations of the Financial Action Task Force</i>)	Група розробки фінансових заходів боротьби з відмивання грошей (<i>FATF</i>)
	Спеціальні рекомендації з запобігання фінансування тероризму (<i>Special Recommendations Against Terrorist Financing</i>)	
Банківський нагляд	Основоположні принципи ефективного банківського регулювання (<i>Core Principles for Effective Banking Supervision</i>)	Базельський комітет з банківського нагляду (<i>BCBS</i>)
Регулювання фондового ринку	Цілі і принципи регулювання фондових ринків (<i>Objectives and Principles of Securities Regulation</i>)	Міжнародна організація комісій з цінних паперів (<i>IOSCO</i>)
Страховий нагляд	Основні принципи для страхових регуляторів (<i>Insurance Core Principles</i>)	Міжнародна асоціація регуляторів страхового ринку (<i>IAIS</i>)

з ініціативи президента Німецького федерального банку Х. Тітмайера. *FSB* включає представників національних економічних відомств, а також міжнародних економічних організацій (МВФ, Світового банку, ОЕСР, Європейської комісії, Банку міжнародних розрахунків) [3]. У квітні 2009 р. *FSF* був перейменований у *FSB* з розширенням кола країн внаслідок включення всіх учасників Групи 20 у результаті домовленості у березні 2009 р. Основними напрямками діяльності *FSB* є: регулювання діяльності системних фінансових інститутів, у тому числі вдосконалення вимог до капіталу та режимів врегулювання неспроможності; регулювання тінгової банківської діяльності; реформування ринку позабіржових деривативів; вдосконалення практик матеріального стимулювання співробітників фінансових інститутів; зниження залежності від оцінок рейтингових агентств; створення Єдиного глобального коду юридичних осіб; моніторинг реалізації рекомендацій та впровадження стандартів.

Другу й третю групи органів утворюють міжнародні економічні організації та міжнародні органи, які встановлюють на міжнародному рівні стандарти у фінансовій сфері.

Міжнародний валютний фонд (*International Monetary Fund – IMF*) є міждержавною організацією, яка має статус спеціалізованого закладу ООН, що призначена для регулювання валютно-кредитних відносин між державами-членами та для фінансової допомоги їм через надання коротко- і середньострокових кредитів в іноземній валюті. *IMF* підтримує стабільність у міжнародних валютних відносинах, сприяє економічному зростанню, розвитку міжнародної торгівлі, забезпеченню високого рівня зайнятості та доходу. На сьогодні членами *IMF* є 188 країн. Стратегію *IMF* визначають провідні країни світу, зокрема, США, частка яких у загальній кількості голосів становить 17,7% (кількість голосів, що надаються країні, пропорційна до суми внесених коштів) [4]. Україна стала членом *IMF* у 1992 р. з квотою менше, як 1% у загальному капіталі Фонду. З 1994 р. Україна активно співпрацює з *IMF*, використовуючи його фінансові і технічні ресурси з метою досягнення макроекономічної стабілізації та створення необхідних передумов для проведення економічних реформ. Таке співробітництво здійснювалося переважно в рамках реалізації 7 спільних програм – *STF* (системна трансформаційна позика), «Стенд-бай» (стабілізаційна позика), Механізм розширеного фінансування (позика на підтримку розвитку), попереджувальний «Стенд-бай».

Європейський банк реконструкції та розвитку (*European Bank for Reconstruction and Development – EBRD*) – міжнародний фінансово-кредитний інститут, який надає допомогу країнам для проведення ринкових реформ, активного інтегрування еконо-

мік країн у міжнародні господарські зв'язки. *EBRD* надає тільки цільові кредити під конкретні проекти приватним і державним структурам на потреби розвитку економіки. 60% позичкових засобів спрямовуються у приватний і 40% – у державний сектор. Крім цільових кредитів *EBRD* здійснює прямі інвестиції, а також надає технічну допомогу (консультації, курси навчання банкірів та менеджерів, допомога в організації систем розподілу продовольства). Спеціальних коштів для надання технічної допомоги *EBRD* не має, а залучає інші ресурси, в тому числі із створених у країнах ЄС спеціальних фондів, міжнародних організацій [5].

EBRD активно заохочує зростання приватного сектора у бізнесі та промисловості. Його діяльність тісно координується з діяльністю інших міжнародних організацій (таких, як Світовий банк та Міжнародна фінансова корпорація) та двосторонніх донорів; одночасно він відіграє каталітичну роль у залученні додаткових приватних та державних фінансових ресурсів. У тому, що стосується приватного сектору, *EBRD* концентрує свою увагу на тих найважливіших областях, де він може здійснити найбільший вплив, використовуючи обмежені ресурси. За безпосереднього фінансування *EBRD* намагається використати такі форми, які найкращим чином відповідають даному проєкту, які включають довгострокове кредитування та вклад акціонерного капіталу.

В Україні *EBRD* має дипломатичний статус і статус привілейованого кредитора. Спільні з *EBRD* проєкти реалізуються переважно у сферах модернізації енергетичного сектору, транспортної та міської інфраструктури, фінансування Програми модернізації заходів безпеки на українських АЕС.

Міжнародна організація комісій з цінних паперів (*International Organization of Securities Commissions – IOSCO*) створена у 1974 р. Ця організація на початку 90-х років виконувала переважно функції інформаційно-координуючого центру. У 1998 р. *IOSCO* розробила і затвердила 30 принципів регулювання ринків цінних паперів, які ґрунтуються на трьох основних засадах: захист інвесторів; забезпечення функціонування справедливого, ефективного і прозорого ринку; зменшення ризику. Принципи об'єднані у категорії, що регулюють діяльність установи, пов'язаної з ринком цінних паперів, саморегулювання, правозастосування, співробітництво у регулюванні, діяльність емітентів, колективне інвестування, діяльність ринкових посередників, вторинний ринок.

Головною ціллю *IOSCO* є співробітництво на шляху до впровадження високих стандартів регулювання в цілях підтримки справедливості та ефективності на ринках, обміну досвідом щодо регулювання національних ринків цінних паперів, міжнародних операцій з цінними паперами, взаємна

допомога для забезпечення цілісності та ефективності ринків [6]. Україна є членом *IOSCO* з вересня 1996 р. Україна бере участь у роботі Європейського комітету і комітету нових ринків *IOSCO*, який визначає принципи діяльності і мінімальні стандарти нових ринків, готує програми навчання для персоналу і сприяє обміну інформацією і технологіями. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку приєдналася до резолюцій *IOSCO*. Приєднання до Резолюцій *IOSCO* означає прийняття на себе Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку обов'язків щодо поступового запровадження світових стандартів регулювання ринку цінних паперів в Україні.

Міжнародна асоціація органів нагляду за страховою діяльністю (*International Association of Insurance Supervision – IAIS*) – заснована у 1994 р. Членами *IAIS* є органи нагляду за страховою діяльністю майже 180 країн і юрисдикцій. Діяльність *IAIS* передбачає: розробку міжнародних принципів, стандартів та управління страхуванням; забезпечення підтримки та вивчення документів, що стосуються страхового нагляду; організація конференцій та семінарів для наглядців за страхуванням [7]. *IAIS* розробила низку ключових принципів, які мають служити базовим орієнтовним показником для органів, що здійснюють нагляд за страховою діяльністю у всіх юрисдикціях. Ключові принципи були визначені і оприлюднені в жовтні 2003 р. у документі, який називається «Ключові принципи і методологія страхування». Згідно зазначених принципів цілком очевидно, що ефективний орган нагляду за страховою діяльністю повинен мати не тільки належну законодавчу базу, але й ресурси та навички для реалізації цієї концептуальної основи.

З 2003 р. Україна набула членства в *IAIS*. Членство в *IAIS* розширює можливості залучення міжнародних інвесторів до українського ринку, а також відкриває повний доступ до бази даних *IAIS*, можливість налагодження тісної співпраці з іншими членами асоціації, брати участь у розробці нових міжнародних стандартів, принципів та документів з питань страхування. Завдяки членству в *IAIS*, Україна отримала доступ до бази даних, яка містить інформацію про законодавство країн-членів *IAIS*. Ця інформація дає можливість порівняти страхове законодавство декількох країн в певних сферах, а також при розробці нормативно-правових документів врахувати стандарти та принципи, що розробляються *IAIS*.

Рада з міжнародних стандартів фінансової звітності (*International Accounting Standard Board – IASB*) створена у травні 2000 р. *IASB* є правонаступницею заснованого у 1973 р. Комітету з Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (*International Accounting Standard Committee – IASC*), який за роки свого існування видав 41 між-

народний стандарт бухгалтерського обліку (сьогодні діючими з них є 32). У 2001 р. *IASB* взяв на себе відповідальність за встановлення і розробку бухгалтерських стандартів, які були визначені, як *International Financial Reporting Standards – IFRS* (Міжнародні Стандарти Фінансової Звітності) [8].

Наближення української системи обліку до МСФЗ розпочалося в 1998 р. з прийняття урядом Програми реформування системи бухгалтерського обліку із застосуванням МСБО. У 2007 р. Кабінетом Міністрів було затверджено стратегію застосування МСФЗ, в якій одним з головних напрямів було визначено законодавче регулювання порядку застосування міжнародних стандартів, зокрема, з 2010 р. обов'язкове складення фінансової звітності та консолідованої фінансової звітності згідно з міжнародними стандартами підприємствами-емітентами, цінні папери яких перебувають у лістингу організаторів торгівлі на фондовому ринку, банками і страховиками, за власним рішенням іншими емітентами цінних паперів і фінансовими установами.

За останні роки завдяки діяльності провідних міжнародних організацій та форумів досягнутий помітний прогрес у формуванні механізмів глобального регулювання фінансового ринку, забезпечення гармонізації діяльності органів регулювання, які сприяють зменшенню ризиків нестабільності та регулювання диспропорційності у світовій економіці.

Економічний зміст поняття «гармонізація» полягає у взаємному узгодженні, зведенні в систему, уніфікації, координації, упорядкуванні, забезпеченні взаємної відповідності економічних процесів, відносин тощо.

Процеси гармонізації характерні для всіх сфер фінансового ринку як на національному, так і міжнародному рівні. Гармонізація регулювання фінансових ринків означає впорядкування та узгодження правил і норм регулювання, координацію систем регулювання та політики регулювання фінансового ринку різних країн.

Гармонізація регулювання відбувається двома шляхами. По-перше, шляхом поширення передових правил регулювання на нових гравців, які дотримуються цих правил, та нових продуктів, які відповідають цим правилам. По-друге, шляхом створення нових договірних стандартів. Відкриття внутрішніх ринків іноземним фінансовим інститутам прийнятніше для країн, ніж взаємодія органів нагляду щодо поширення найсучасніших методів регулювання.

Зумовлена тенденцією фінансової глобалізації гармонізація регулювання фінансових ринків використовує специфічні методи, які є реакцією систем регулювання фінансових ринків на глобалізаційні процеси та їх наслідки. З позицій спрямованості гармонізації регулювання фінансових ринків розрізняють дві її форми – вертикальну та горизонтальну.

Основним методом вертикальної гармонізації регулювання фінансових ринків є метод стандартів та кодексів. Вертикальна гармонізація фінансових ринків полягає в інкорпорації міжнародних стандартів і кодексів, які регулюють окремі сегменти фінансового ринку та діяльність фінансових інститутів, у національні системи регулювання. Водночас горизонтальна гармонізація припускає зближення існуючих норм і правил регулювання різних сегментів фінансового ринку на одному рівні. Отже, процеси вертикальної гармонізації є наслідком інтеграції фінансових ринків, у той час, як горизонтальна гармонізація детермінована стиранням відмінностей між фінансовими продуктами та послугами та процесами конгломерації фінансового бізнесу.

Метод стандартів та кодексів – це регулювання, що базується не на юридичних нормах і правилах, встановлених законом і затверджених органами влади, а на добровільно прийнятих нормах і правилах, основними механізмами примусу до виконання яких є громадський осуд, загроза втрати репутації. Метод стандартів та кодексів є основним методом вертикальної гармонізації регулювання, спричиненої глобалізацією. Країни приймають міжнародні стандарти і кодекси з метою підтримання власної конкурентоспроможності на світовому фінансовому ринку, а інкорпорація стандартів і кодексів як найкращих зразків у національне законодавство зумовлена необхідністю адаптації до мінливих фінансових умов. Водночас поширення міжнародних стандартів та кодексів і відповідне посилення ролі міжнародних фінансових організацій, які їх створюють та поширюють, сприятиме подальшому посиленню фінансової інтеграції, що порушує питання про наднаціональне (міжнародне) регулювання фінансового ринку [9].

З існуючих наднаціональних інститутів, що займаються проблемами регулювання фінансового ринку, роль міжнародного регулятора відіграє Банк міжнародних розрахунків. Це засвідчують розроблені Базельським комітетом з банківського нагляду угоди про достатність капіталу і рекомендації щодо банківського регулювання.

Базельський Комітет з питань банківського нагляду (*Basel Committee on Banking Supervision – BCBS*) при Банку міжнародних розрахунків (*Bank for International Settlements – BIS*) засновано у Базелі (Швейцарія) у 1974 р. центральними банками та органами нагляду держав Групи 10. Основне завдання BCBS полягає у впровадженні високих та єдиних стандартів у сфері банківського регулювання та нагляду. Основними документами Базельського комітету є «Основні принципи ефективного нагляду» 1997 р. (переглянуті у 2006 р.), «Базель I» 1998 р., «Базель II» 2004 р. та «Базель III» 2010 р.

«Основні принципи ефективного нагляду» разом із Методологічними роз'ясненнями вико-

ристовуються близько 150 країнами світу у якості стандартів пруденційного регулювання і нагляду та покликані допомогти країнам оцінити якість їхніх систем нагляду та пруденційного регулювання, а також досягти базового рівня ефективної та надійної практики наглядової та регулятивної політики [10]. Зазначені принципи також використовуються МВФ та Світовим банком у контексті Програми оцінки фінансового сектору в цілях оцінки поточної ситуації того, як та чи інша країна виконує ці принципи.

Рекомендації Базельського комітету, висвітлені у «Базель I», «Базель II» та «Базель III», направлені на посилення вимог до капіталу і ліквідності банків. Враховуючи минулий досвід із системою вимог «Базель I» та «Базель II», що підтвердив неспроможність Базельських стандартів вирішити всі проблеми, а також відсутність універсальної та досконалої альтернативи, найближчими роками банківським установам знадобиться гнучкість для адаптації до подальших змін «Базель III».

Реалізація міжнародних стандартів достатності капіталу банку відповідно до рекомендацій створить додаткові стимули для зростання капіталізації вітчизняної банківської системи. Це дозволить збільшити ефективність і прозорість банківського бізнесу, підвищить інтерес до нього стратегічних інвесторів, сприятиме подальшому розвитку банківської системи та її прискореній інтеграції у світове співтовариство.

На роль міжнародного органу регулювання цілком може претендувати Європейська комісія. Формування єдиного європейського ринку, у тому числі прийняття численних директив з фінансових послуг, призводить до руйнування національних бар'єрів і заохочує європейські фірми, що надають фінансові послуги, розширювати трансграничну діяльність.

Міжнародна координація органів регулювання передбачає укладення міжнародних угод про застосування загальних стандартів регулювання. Внаслідок відмінностей країн ці стандарти містять мінімальні загальні вимоги; фактично кожна країна розробляє власні стандарти регулювання, адаптовані до національних умов. При цьому стандарти, що встановлюються у результаті угод між країнами, обов'язкові для виконання національними органами влади кожної країни.

Слід зазначити, що орієнтиром гармонізації різних сегментів фінансового ринку є гармонізація регулювання банківського сегменту. Це підтверджується високим ступенем гармонізації банківського регулювання та регулювання фондового ринку (73%), а також значного ступеня гармонізації банківського регулювання та страхового нагляду (56%), у той час, як гармонізація регулювання фондового ринку та страхового нагляду взагалі не розглядається [9].

Горизонтальна гармонізація базується на методах конвергенції норм і правил регулювання окремих сегментів фінансового ринку та співробітництва органів регулювання фінансового ринку та включає обмін інформацією і спільну діяльність щодо регулювання фінансового ринку загалом. Використання методу конвергенції норм і правил регулювання спричинене процесами консолідації та конгломерації фінансових ринків. Посилення диверсифікованості ризиків діяльності фінансових інститутів ставить перед органами регулювання фінансових ринків завдання, які можливо вирішити спільними зусиллями. Зокрема, важливим завданням є обмін інформацією між органами регулювання фінансового ринку та їх співробітництво, що дозволяє з'ясувати відмінності методів управління ризиками на різних сегментах фінансового ринку та окреслити напрями їх модернізації щодо процесів конгломерації фінансової діяльності. Кооперація органів регулювання фінансового ринку здійснюється у наступних формах: запровадження схем обміну інформацією; утворення наглядової ради, що об'єднує керівників різних регулюючих відомств, шляхом проведення форумів з метою розширення співробітництва та обміну інформацією, або створення органів прийняття рішень, включаючи розробку єдиної політики у сфері регулювання фінансового ринку; міжвідомчих колегій, комісій, робочих груп з метою регулярних консультацій зі стратегічних та поточних питань регулювання фінансового ринку; розроблення спільних стандартів, правил, форм спільної діяльності; формування загальних концепцій і стратегій розвитку з відображенням напрямів розвитку фінансового ринку та подолання нерівномірності розвитку його сегментів [9].

Висновки з проведеного дослідження.

Наразі активно розвиваються обидві форми гармонізації регулювання фінансових ринків. Доказом вертикальної гармонізації регулювання фінансових ринків є схвалення багатьма країнами Базельських угод з капіталу та принципів банківського нагляду, розроблення планів їх впровадження в національні банківські законодавства. Розвиток горизонтальної гармонізації регулювання фінансових ринків засвідчує поширення інтегрованих органів фінансового регулювання і нагляду, кількість яких впродовж 1985-2017 рр. істотно збільшилася. Горизонтальна та вертикальна гармонізації регулювання фінансових ринків тісно взаємопов'язані і взаємозумовлені розвитком фінансових ринків, хоча й здійснюються різними способами.

Процеси гармонізації регулювання фінансового ринку відбуваються й на вітчизняному фінансовому ринку, хоча форми гармонізації регулювання виражені різною мірою. На фінансовому ринку України краще розвинена вертикальна гармонізація, про що свідчать адаптація вітчизняними

комерційними банками Базельських угод з капіталу; використання в діяльності Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку засадничих документів Міжнародної організації комісій з цінних паперів; участь Ліги страхових організацій України у діяльності Міжнародної асоціації органів страхового нагляду; використання вітчизняними компаніями корпоративного управління Кодексу корпоративного управління ОЕСР тощо. Процеси горизонтальної гармонізації регулювання на фінансовому ринку України виражені слабо. У процесі вертикальної гармонізації відбувається поширення міжнародних стандартів і кодексів, які розробляються міжнародними фінансовими організаціями. Відповідно інтеграція фінансового ринку України у світовий фінансовий ринок, необхідність залучення іноземних інвесторів стимулюють вітчизняні фінансові інститути вивчати міжнародні стандарти і кодекси та адаптувати до них власну діяльність. Горизонтальна гармонізація визначається рівнем розвитку внутрішнього фінансового ринку і відбувається лише в разі відповідних якісних змін на фінансовому ринку країни.

Для розвитку процесів гармонізації регулювання фінансового ринку в Україні необхідно спрямувати державну політику у сфері регулювання фінансового ринку на впорядкування та узгодження регулятивних норм і правил, а також на співробітництво органів регулювання: Національного банку України, Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. G-20 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.g20.org/>
2. Розіт Т.В. Наднаціональні та національні органи регулювання світових фінансових ринків / Т.В. Розіт // Вісник НТУ «ХПІ». Серія: Технічний прогрес і ефективність виробництва. – 2013. – № 67(1040) – С. 3-10.
3. Financial Stability Board [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.financialstabilityboard.org/>
4. International Monetary Fund [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.imf.org/>
5. European Bank for Reconstruction and Development [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ebrd.com/>
6. International Organization of Securities Commissions [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.iosco.org/>
7. International Association of Insurance Supervision [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.iaisweb.org/>
8. International Accounting Standard Board [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ifrs.org>
9. Евлахова Ю. Формы и методы гармонизации регулирования финансовых рынков / Ю. Евла-

хова // Финансовые исследования. – 2006. – № 12. – С. 12-18.

10. Basel Committee on Banking Supervision [Elektronnyi resurs]. – Режим доступу: <http://www.bis.org/>

REFERENCES:

1. G-20 [Elektronnyi resurs]. – Режим доступу: <http://www.g20.org/>

2. Rozit T.V. Nadnatsionalni ta natsionalni orhany rehulivannia svitovykh finansovykh rynkiv [Supranational and national regulatory authorities for world financial markets] / T.V. Rozit // Visnyk NTU «KhPI». Seriya: Tekhnichniy prohres i efektyvnist vyrobnytstva. – 2013. – # 67(1040) – S. 3-10.

3. Financial Stability Board [Elektronnyi resurs]. – Режим доступу: <http://www.financialstabilityboard.org/>

4. International Monetary Fund [Elektronnyi resurs]. – Режим доступу: <http://www.imf.org/>

5. European Bank for Reconstruction and Development [Elektronnyi resurs]. – Режим доступу: <http://www.ebrd.com/>

6. International Organization of Securities Commissions [Elektronnyi resurs]. – Режим доступу: <https://www.iosco.org/>

7. International Association of Insurance Supervision [Elektronnyi resurs]. – Режим доступу: <https://www.iaisweb.org/>

8. International Accounting Standard Board [Elektronnyi resurs]. – Режим доступу: <http://www.ifrs.org>

9. Evlakhova Yu. Formi y metodi harmonyzatsyy rehulyrovanyia fynansovykh rinkov [Forms and methods of harmonization of regulation of financial markets] / Yu. Evlakhova // Fynansovyye yssledovanyia. – 2006. – # 12. – S. 12-18.

10. Basel Committee on Banking Supervision [Elektronnyi resurs]. – Режим доступу: <http://www.bis.org/>

Harbar Zh.V.

Doctor of Economic Sciences, Associate Professor,
Professor at Department of Finance, Banking and Insurance,
Pereiaslav-Khmelnytskyi State Pedagogical University named after Hryhorii Skovoroda

Harbar V.A.

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Senior Lecturer at Department of Economics and International Relations,
Vinnytsia Institute of Trade and Economics,
Kyiv National University of Trade and Economics

PROVIDING THE HARMONIZATION OF ACTIVITIES OF THE FINANCIAL MARKET REGULATORY BODIES

The article outlines the structure and the main tasks of the system of supranational regulators of the world financial market. The directions of ensuring the harmonization of the activity of financial market regulators are substantiated.

It is established that modern globalization affects the internationalization of financial markets, forcing national regulatory authorities to develop bilateral and multilateral ties with foreign regulators with a view to establishing a system of international cooperation in the area of prevention and prosecution of financial fraud, regulation of financial market segments and investment activity.

It is determined that the system of institutes of regulation of the world financial market is represented by three levels: the first level – Group 20 and the Council on financial stability, the second level – international financial organizations, the third level – international organizations setting standards.

It is discovered that over recent years, thanks to the activities of leading international organizations and forums, significant progress has been made in shaping the mechanisms of global regulation of the financial market, ensuring the harmonization of regulators' activities, which contribute to reducing the risks of instability and regulating disproportionality in the global economy.

It is established that processes of harmonization are characteristic for all spheres of the financial market both at the national and international level. Harmonization of the regulation of financial markets means the streamlining and harmonization of rules and regulations, regulation of regulatory systems, and the regulation of financial markets of different countries.

It is determined that harmonization of regulation of financial markets uses specific methods, which are the reaction of financial market regulation systems to globalization processes and their consequences. From the point of view of the harmonization of the regulation of financial markets, it distinguishes between its two forms: vertical and horizontal.

It is found that the method of standards and codes is the main method of vertical harmonization of regulation caused by globalization. Countries adopt international standards and codes in order to maintain their own competitiveness in the world financial market, and the incorporation of standards and codes as the best examples in national legislation is conditioned by the need for adaptation to changing financial conditions.

It is established that horizontal harmonization is based on methods of convergence of norms and rules of regulation of certain segments of the financial market and cooperation of financial market regulators, and includes the exchange of information and joint activities on the regulation of the financial market in general. The use of the method of convergence of norms and rules of regulation is caused by processes of consolidation and conglomeration of financial markets.

It is substantiated that for the development of the processes of harmonization of financial market regulation in Ukraine, it is necessary to direct the state policy in the sphere of regulation of the financial market to streamline and harmonize the regulatory norms and rules, as well as to the cooperation of regulatory bodies: the National Bank of Ukraine, the National Securities and Stock Market Commission, National Commission, which carries out state regulation in the field of financial services markets.